

Tendensiøst, galt og ærekrenkende om Elg-basen

Noen av mine krigskamerater har gjort meg oppmerksom på en helsides artikkel i «Hallingdølen» av 20.12.94. Jeg er også tilsendt en artikkel skrevet av fire Milorg-jegere, som var aktivt med i Milorg-distrikt 14.1. og deltok bl.a. i kampen ved Haglebu vann. De tar sterk avstand fra innholdet i nevnte artikkel av 20.12.94 og stempler endel av den som misvisende, tendensiøs og ærekrenkende.

Jeg kan bekrefte det som disse Milorg-jegere opplyser. Det mest graverende i artikkelen av 20.12.94 er etter min mening at forfatteren fremsetter feilaktige påstander som kan virke ærekrenkende på to av mine nærmeste medarbeidere under krigen, - disse to som begge nå er døde og av den grunn ikke kan ta til motmæle. Det gjelder Peter F. Holst og Martin Olsen.

Løytnant Peter F. Holst

Om «Haglebuslaget» skriver forfatteren med en anonym deltager som kilde at det bare var Holst som ønsket å ta kampen opp. Jeg har snakket med mange av deltagerne. Ikke en av dem var uenig i at de skulle forsvare seg. Dette er også redegjort for i et avisinnslag fra noen av deltagerne. De påviser også en rekke andre misvisende og tendensiøse utsagn som artikkelen inneholder.

Det er vel så at mange av de ca. 90 deltagerne på dette troppsjefskurset hadde en meget kortvarig militær utdanning bak seg. Den tid de hadde hatt der og tidligere under krigen hadde de imidlertid utnyttet maksimalt. Aldri har jeg sett ivrigere og mer motiverte elever under militærutdanning enn de som møtte på våre troppsjefskurs, hverken i fred eller krig. Moralene, - ja den var førstesklassen, - noe som også viste seg under kampen. Løytnant Holst ledet sine styrker på en like fremragende måte som de øvrige

rige deltagere kjempet. Etterat fienden var tilføyet så store tap at han ikke var istand til å oppta noen forfølgelse trakk Holst styrkene tilbake. En tilbaketrekning med en usåret fiende i hele kunne ført til store tap både av mannskap og moral. Løytnant Holst hadde da også en fullverdig militær utdanning bak seg. Det kan ikke være tvil om at trefningene ved Haglebu sammen med en mer langvarig kamp i basen «Bjørn West» noen dager senere bidro sterkt til at de norske nasister fikk respekt for Hjemmestyrkene. De mer ytterliggående nasister ble da også som regel spakere enn ventet under de arrestasjoner som politiet foretok ved frigjøringen, - ofte assistert av Milorg styrker.

For Milorg/HS generelt som for disse kursene spesielt gjaldt at vi hadde rett til å forsvare oss. Det kan ikke være tvil om at det var tyskere og nasister som gikk til angrep på HS-avdelingen ved Haglebu. Og avdelingen forsvarte seg på en fremragende måte.

3. mai mottok jeg da også følgende telegram fra Forsvarets Overkommando:

«Heartiest congratulations om successful outcome of action in BA 4».

Løytnant Peter F. Holst fikk St. Olavsmedaljen med ekegren for sin innsats.

Om noen er interessert, kan det leses mer om detaljene i en bok jeg ga ut på Gyldendal Norske Forlag i 1977 om baseoperasjonene i Norge, «Fallskjermer over Vassfaret». Den kom bare i to opplag (6000) og er neppe å få kjøpt nå, men den finnes på mange biblioteker.

Det er skammelig at en utenforstående nå formidler anonyme og feilaktige påstander som kan virke ærekrenkende både for løytnant Holst og de Milorg-jegere som kjempet ved Haglebu. Det er også karakteristisk for nevnte artikkel av 20.12.94 at den ikke inneholder noe positi-

tivt om Hjemmestyrkene og deres store betydning.

Det er vel så at det under krigen kan ha vært ulike meninger om hvordan enkelte oppgaver helst burde løses. Særlig når det gjaldt den risiko som kunne aksepteres. De som ikke var med bør imidlertid være klar over at vi alle etter evne kjempet for samme sak og ikke gjorde uenigheten til et hovedpoeng.

Løytnant Martin Olsen

Om denne hedersmann uttaler artikkelen av 20.12.94:

«Martin Olsen, som hadde vore sentral i planlegginga av basen, trekte seg også ut, og slutta seg i staden til den såkalla Oslo-gjengen».

Løytnant Martin Olsen var min nærmeste medarbeider inntil jeg avga ham til Oslo. Han var ikke av en type som «trekte seg ut» fra en jobb som han frivillig hadde latt seg beordre til.

Han var særdeles pliktoppfyllende og lojal. Jeg avga ham til sentralledelsen i Oslo siste måned av krigen. Det var etter at jeg hadde fått forespørsel fra Forsvarets Overkommando 29. mars om jeg var villig til å avgi ham til SL der han var ønsket. Martin er død, og det er skammelig at utenforstående nå kommer med feilaktige påstander som kan virke ærekrenkende for hans minne.

Jeg skal ikke i denne omgang gå nærmere inn på de ærekrenkelser artikkelen inneholder om min ringe person. De er forøvrig også grundig tilbakevist av fire krigskamerater i deres avisartikkel, 24. januar 1995.

Det kan i denne forbindelse også være av interesse å gjengi tjenesteuttalelse som foreligger i Overkommandoen avgitt av min nærmeste foresatte der. Den lyder som følger:

«Major P. M. Strande ledet under FO IV, sommeren og høsten 1944, utarbeidelsen av 4 større operasjonsplaner på

Norge. Samtlige planer ble satt i verk og ga et utmerket resultat. Det var baseoperasjonene «ELG», «VARG», «BJØRN» og «ORM».

Major Strande ledet selv operasjonen «ELG» med ankomst til Norge 26.11.44. Av de arbeider operasjonen utførte kan nevnes mottakelse av ca. 75 flylaster og opptrening av 250 HS-befal i 3-4 ukers ammenhengende troppsjefkurs.

Fra januar 1945 til krigens slutt var major Strande tillike operativ sjef for HS-distrikterne 141, 142 og 143 som til sammen omfattet ca. 6000 mann mil.org.jegere.

Såvel den planleggende som den utførende del av den ovennevnte tjeneste er enestående i Norges krigshistorie.

Major Strande er en meget intelligent og kunnskapsrik offiser. Under hans meget dyktige løsning av sine oppdrag viste han sine fremragende evner som planlegger og som utførende leder. Han viste at han er i besittelse av alle de moralske og fysiske egenskaper som kreves av en førsteklases leder i felt.»

Det ser også ut til at de som fikk være med satte stor pris på det som ble utrettet. Elevene på det første troppsjefskurset vi holdt i Vassfaret ba meg således sende følgende telegram til Forsvarssjefen (H.M. Kong Olav V):

«Vi takker hjerteligst for det tiltak som er satt i verk ved avholdelse av dette kurs og for at vi har fått delta og vi sender Dem vår ærbødige hilsen med ønske om et snartlig gjensyn».

Som det vil kunne sees av SLs telegram til Forsvarets Overkommando 7. mai kunne vi også fra Elg bistå D 13 (Oslo) med 2000 våpen ved frigjøringen. Telegrammet er gjengitt i Jens Chr. Hauges bok om frigjøringen (s. 191). Mitt dekknavn har var Magnessen.

Av Paul M. Strande, generalmajor.